

venskih (jugoslavenskih, poljskih, ruskih, českih). Priporočajo jo za višji gimnazij. Cena je 15 kr.

* Za narodno igrališče v Zagrebu se Horvatje kaj marljivo poganjajo. Skoraj vsak list „narodnih novin“ prinese celo versto deležnikov.

* „Bčela“ piše: Ni temu še dolgo, ko od slovenščine v Celovških nižjih in višjih šolah kar duha in sluha ni bilo. Sedaj pa ni več javnega učilišča, kjer bi se naš jezik ne učil. Razlaga se slovenščina v našem bogoslovskem semenišču, na gimnaziu, v realki, v dekliškeji šoli pri gospéh Uršulinaricah in sedaj se je jelo tudi po nemških normalnih šolah po dve uri na teden slovensko berilo brati.

* Gosp. dr. Kodym prestavlja „Stöckhardtovo ločbo“ v česko, ktera je bila že v mnogo jezikov predstavljena, in dr. Ammerling jo je že pred dvema letoma izdal.

* Pražki profesor dr. Schleicher se bo podal v prusko Litvo, se ondi litevskega jezika učiti; cesarska znanstvena akademija na Dunaji ga bode podperala.

* Slovenski slovkovalar, kakor „Bčela“ naznani, je v rokopisu dokončan in šolski svetovavec, gospod Rudmaš, ga bode te dni na Dunaj poslal, da bi skoraj poterjen bil za šole.

* 2. junija je v Ternovem umerl slovaški pisatelj Dohnany, ki je v letu 1850 izdal knjigo pod napisom: „Historja povstanja slovenskjeho z r. 1848“.

* Za spominek Kollar-ja se že priprave delajo. Inženir Bergmann je storil načrt za spominek.

* Pražko društvo za izdavanje koristnih knjig šteje že čez 3300 udov; tudi cesar Ferdinand je ud društva.

* Te dni je prišel na svetlo v Pragi drugi del prirodopisne čitanke za šole od Jana Pribika. Ker je prvi del ministerstvo uka v narodne šole vpeljalo, se je nadjati, da se bode ta čast tudi družemu skazala.

* Od Fr. Tomsa je prišla na svetlo knjiga pod naslovom: „Blažej Holoubek“ za šolsko mladost po kmetih namenjena.

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

17. pismo.

Dragi prijatelj!

Na Berdu sim imel še dva namena, pa obá mi je slabo deževno vreme poderlo. Namenil sim se bil namreč iz Berda v lepo Moravško dolino, in od tam dalje na Vače iti, kraje ogledat, v katerih je rajni Teržaški škof Matevž Raunihar svoje otročje leta, kakor je sam večkrat pravil, prav veselo preživel kot kmečk fant. Bil je rajni možak, de je malo taci, — možak redke bistroumnosti in velike učenosti, pa vès ponižen in žlahniga serca, poln domoljubja. Čedalje bolj ga spoštujem in njegov spomin bom vedno v posebni časti imel, kakor vsak, kdor je verliga moža prav poznal.

Vedno deževno vreme me je pa tudi v drugim namenu overalo, namreč po navadni Dunajski cesti čez Vransko na Štajarsko iti in saj nekoliko te lepe dežele ogledat. Vernem se v Ljubljano — ali, ker me je silno mikalo na Štajarsko iti, sim se precej drugo jutro po železnici tje podal.

Potovanja po Štajarskim ti, dragi prijatelj, ne morem, kakor sam lahko vèš, na dolgo in široko popisovati, ker sim se le po železnici vozil.

Tudi na Štajarskim pelje železna cesta od Zidaniga Mosta do Celja vedno med gorami po zdaj ožjim, zdaj širjim žlebu poleg reke, ki ji Savina (Sann) pravijo. Tù se pride narprej k slovečim Laš-

kim toplicam (Römer- od Tüfferbad), in kmalo potem do Laškiga terga (Tüffer). Ta terg stoji prav lepo na levi strani reke, in je precej velik, ker šteje čez 100 hiš in čez 500 prebivavcov. Poleg terga se vidi na griču še nekoliko razvalin nekiga stariga grada. Od tod naprej proti Celju je žleb nekoliko širji, in hribje, ki ga na obéh stranéh obdajajo, so nekoliko prijazniši, in semtertje tudi dobro obdelani. — Opoldne, tedaj v treh urah in pol, sim prišel iz Ljubljane v Celje, kjer se krasna široka dolina odpre.

Tù sim obiskal narprej svojiga rojaka Janeza Čeč-a, učitelja družiga razreda Celjske poglavne šole, de bi z njim mesto in bližnje kraje obhodil in ogledal. — Mesto je dan današnji sicer majhno, in šteje le kacic 250 hiš in malo čez 2000 duš; nekđaj pa je bilo veliko in mogočno, ker so Rimljani celo četo v njem imeli. Sozidal ga je narberže cesar Klaudi okoli leta 54 po Kristusovim rojstvu, in še ima nekdanje imé, ker so ga tudi Rimljani „Celeja“ imenovali. Sedanje mestno pokopališče na izhodni strani je bilo neki takrat veliko teržišče sred mesta, in na pokopališču je še neka majhna kapelica v spomin, de je bil ondi — na velikim tergu — sv. Maksimilian v drugi polovici 3. stoletja ob glavo djan. — Pozneje, mende ob silnim preseljevanji narodov, je bilo razdjano in je skoraj v nič prišlo. Ko so pa v 14. stoletji mogočni Celjski grofje svoj sedež tù ustanovili, se je kmalo spet povzdignilo. Sedanje mesto redi kmetijstvo, posebno vinoreja in kupčija. Veliko dobička daja mestu tudi kislá voda iz Rogatca (Rohitsch), ki se od tod na Laško pošilja. — V cerkvah ni razun krasne stranske gotiške kapele v farni cerkvi, in razun čepinj Celjskih grofov, ki se za velikim altarjem v tako imenovani „nemški cerkvi“ hranijo, nič posebniga viditi. — Na južni strani mesta so verh visokiga hriba razvaline silno veliciga grada nekdanjih slovutih, pa tudi silovitih Celjskih grofov. Ta slavni rod se je malo čez sto let ohranil, — prvi Celjski grof je bil namreč v letu 1341 Miroslav Saneški (von Sanegg — morebiti Savino-Berdški), poslednji pa Urh ali Ulrik do leta 1456 — in vender je bil tako mogočen, de se je celò s kralji meril. Tudi te podertine sim šel ogledat; visok stolp, ki mu Miroslavov stolp (Friedrichsthurm) pravijo, je še dobro ohranjen, vse drugo je pa večidel razdjano.

V Celji je bil ravno takrat visoko častiti Lavan-tinski knezo-škof, slavni Slomšek, in prav serčno sim želel, se mu pokloniti; pa ni bilo mogoče, ker je bil ravno takrat hudo obolel. Tù sim vidil, kako verliga možá, iskreniga rodoljuba, skerbniiga duhovniiga pastirja vse serčno ljubi in spoštuje; vsi so bili oplašeni skerbí, de bi se ljubljenimu škofu kaj hujsiga ne pripetilo. Ko sim se častitimu Celjskimu opatu Vodušek-u poklonil, sim se opoldne po železnici narprej podal.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Maribora. Xp. 12. junia. Danes zarano je v vasi Bistrica poleg Maribora (Marburga) fabrika pogorela, v kateri cikorio delajo; plamen je s tako silo in tako naglo se razširil, da 4 ljudje, ki niso mogli več vbežati, so strašno smrt v ognju storili. Nemarnost je neki kriva tega požara in grozne nesreče.

Iz Krasa. Šole leto na leto lepše napredejo. Ni davno kar so tako redke bile, da jih celò v velicih farah ni bilo. Če je kdo, ki zavoljo neutrudljiviga prizadevanja o šolskih zadevah zahvalo zasluži, so, kakor cela okrajna dobro vé, visoko častitljivi Komenski tehant in viši ogleda šol gosp. Andrej Koeman.

Po naši Komenski tehantii se dan današnji komaj soseska najde, ki bi je šola ne lepšala, ker jih je v

resnici 11. — Naj „Novice“, katerim so šole po deželi toliko pri sercu, naznanijo veselo število naših šol.

F. Bunc.

Iz Ljubljane. Od c. k. okrajniga poglavarstva Ljubljanskega smo prejeli sledeče za Novice:

Št. 5560. 11. t. m. ob petih popoldne je začela Pihlerjeva cegelnica poleg Viča goreti; ker je pa berž iz Ljubljane več gasivnic na pomoč prišlo in je več ljudi pridno pomagalo, ktere je izgled lastne delavnosti našiga visoko častitiga deželnega poglavarja še bolj spodbadal, se je obvarovalo, da razun strehe ene cegelnice ni nobeno drugo bližnjih poslopij pogorelo. Vradno cenjena škoda znese 2010 fl. 34 kr.; cegelnica je bila pa za 2000 fl. zavarovana.

G. k. okrajno poglavarstvo v Ljubljani 13. junia 1852.

Iz Ljubljane. Svitli nadvojvoda Janez je šel v saboto zjutraj skozi Ljubljano v Terst, brez se tukaj muditi; naročil je prijazno odboru kmetijske družbe, da nazaj gredé se bo toliko mudil v Ljubljani, da se bomo pomenili kaj o družbinih zadevah; mnogo ruskih žitnih semen je družbi podaril za poskušnjo, in v dokaz, da „ne pozabi naše kmetijske družbe“. — Obraz cele zemlje v dveh polkroglah, ki ga je pridni g. fajmošter Hieinger izdelal in ga bo slovensko društvo na svitlo dalo, je ravnokar v kamnotiskarnici g. Blaznika dodelan. „Gerlice“ 4. zvezik je že tudi večidel gotov; kmalo bo dodelan kratki zemljopis. Tudi Prešernov spominek, ki se bo s primerno slovesnostjo postavil na pokopališču v Krajnji, bo v kacin 14 dneh dodelal mojster Toman v Ljubljani. — V saboto je bila prva očitna preskušnja iz sadjoreje, ktero je po višjim dovoljenji gosp. Andrej Fleišman skozi 3 mesce v slovenskim jeziku po Pircovim vertnarji djansko učil. Izpraševati se je dalo 7. bogoslovcov 4. leta, 6 šolskih g. pripravnikov in pa 4 učencov živinozdravniške šole; večidel vsi so se dobro obnesli, nekteri pa so posebno izverstno odgovarjali in posebno ročno cepili. Naj bi začeti nauk vsako prihodnje leto lepo napredoval! Dobiček za domovino bo velik. — Iz Dunaja se nam ravno žalostna novica naznani, da je slavni prof. Šule žl. Strasznicki umerl. Drugo pot bomo natisnili žalostni popis.

Novičar iz mnogih krajev.

Dunajski vradni časnik, ko je unidan razodel pota, po kterih vlada misli sreberni denar po njegovi pravi veljavnosti v kratkim spet med ljudstvo spraviti, je naznanil stan deržavniga premoženja v poslednjih letih takole: V letu 1845 so znesli redovni dohodki cesarstva 160 milionov 566.000 fl., redovni stroški 152 mil. 955.000 fl., tedaj so dohodki za 7 mil. 611.000 fl. večji bili; — tudi v letu 1846 so bili redovni dohodki (164 mil. 236.000 fl.) še večji od redovnih stroškov (163 mil. 106.000 fl.), vunder je zavolj nepokoja v Galiciji armada že več stroškov prizadjala; v letu 1847 so zavolj nepokoja na Laškim in veči armade redovni stroški znesli 168 mil. 798.000 fl., redovni dohodki pa le 161 mil. 738.000 fl.; — v letu 1848 so se pomanjšali redovni dohodki na 121 mil. 819.000 fl., stroški pa so se povzdignili na 166 mil. 930.000 fl., tedaj so bili za 45 milionov večji; v letu 1849 so pa stroški preseglji dohodke celò za 125 milionov, ker so dohodki znesli le 145 mil. 189.000 fl., stroški pa 270 mil. 364.000 fl.; — v letu 1850 so znesli redovni dohodki 180 mil. 288.000 fl., v letu 1851 pa 205 mil. 760.000 fl.; kakor se prvih 5 mescev kaže, bojo redovni dohodki leta 1852 znesli 225

milionov fl., tedaj za 20 mil. fl. več od lanskiga leta. — Za železnico na Horvaskim je dovolilo ministerstvo 400 000 fl., verh tega je dovolil svitli cesar še 400.000 fl.; začela se bo berž delati od Zidaniga mosta do Reichenburga. — Po gotovih zvedbah naredijo austrianske popirnice na leto 61 milionov funtov popirja, potrebuje se ga pa 64 mil. funtov. — Na Laškim se nadjajo letos posebno veliko svile pridelati. — V Galiciji so pridno letos pokončavali kebre; en sam posestnik (grajšak v Sakopani) jih je 80 korcov (1 korrec znese zlo 2 vagana) stolkel in veliko olja iz njih dobil. — Svitli nadvojvoda Janez je Nemškiga inženirja vdinjal, ki je 60 oralov veliko močirno senožet v Staincu na Štajarskim po novi viži podzemeljskih ceví (Drainage) na suho djal, kjer zdaj že lepa trava raste. — Družba na Dunaji, ki si prizadeva napravostanoviti, v kteri se bo na novo, veliko boljši vižo lan godil in lepo predivo narejalo, je spravila več deležnikov skupej, ki so vložili 88.500 fl., s kterimise bo nova naprava berž začela, ko bo družbina osnova višji dovoljenje zadobila. — 1. junia so dokončali podmorski telegraf iz Angleškiga na Irsko; s pomočjo barke so položili pod morjem drat, ki je z močno guto pèrco ovit. Če to tako dalje pojde, znamo doživeti podmorski telegraf iz Europe v Ameriko, in tako bomo jutro v novinah brali, kar se je sinoč v Ameriki zgodilo. — Nadloge kristianov v Bosni so dan na dan huji; po ognji in ropu v Sarajevim tavajo pregnani reveži brez odeje in živeža pod milim nebam okoli. Meniha Jukića so odpelali v Carigrad. Zares žalostno je, da se nobeden ne usmili nesrečnikov, da bi se konec storil turškemu trinoštvu! — Dolgo se je posvetoval Napoleon s svojimi ministri: ali naj bi se tudi od duhovnov kakor od vsih družih vradnikov na Francoskim terjala prisega zvestobe in pokoršine Napoleonovi vladi; ker pa se je zvedilo, da bi se velika množica priseči branila, je odsvetoval škof Pariški: naj se od duhovnov ne terja prisega, in njegov sovet je obveljal: duhovni ne bojo prisegali. — 5. dan t. m. je Napoleonova vlada v posest vzela tudi grad Eu, ki je bil lastnina sinú poprejšnjiga kralja; oskerbnik gradú se je scer zoperstavil in grad terdno zaperl; ali vse toni nič pomagalo.

Pogovori vredništva.

Gosp. P. III.— Astramontanini izleček (extract), ki smo ga imeli, smo že zdavnej razdelili; ga tedaj nimamo več. — Gosp. Znid.: Pesmica, ki pòje hvalo vremščine, bi bila vsa predolga za poskušnjo, tedaj le nje začetek:

Gotovo ni brez glave bil,
Ki tukaj tertó je sadil,
Rudečo kakor karmazin,
Rumeno alj kot svitli c'kin.
Živi vremščina!
Živi slovensčina!

Stová.

Ker pri odhodu iz Celja na novo mesto svojega poklica se nisim mogel pri vsih svojih prijatlih v Celji in Celjski okolici, kakor sim želel, osebno posloviti, sim primoran to pismeno s temi versticami storiti, s kterimi se lepo zahvalim za mnoge dokaze njih prijaznosti, in se priporočim prijateljskemu spominu v prihodnje. Pa tudi mojim dragim prijatlom, ki so mi tako prijazni bili ob odhodu mojem, naj veljá še posebno preserčno poslovilo. Z Bogom!

Iz Ormoža.

Franc Hrašovic,

c. k. prov. sod. adjunkt.